



Õiguskantsler

Minister Andres Anvelt
Justiitsministeerium
info@just.ee

Teie 12.05.2014 nr 10-2/14-3436

Meie 14.05.2014 nr 7-4/140485/1402155

Soovitus õiguspärasuse ja hea halduse tava järgimiseks Vaide tagastamisest teatamine

Austatud härra minister

Minu poole pöördus avaldusega Harku ja Murru Vanglas viibiv kinnipeetav [] (edaspidi lühidalt avaldaja), kes kaebas, et ta ei ole õiguskantslerile avalduse esitamise ajaks (st 24.03.2014) saanud Justiitsministeeriumist vastust oma 17.02.2014 pöördumisele.

Olles tutvunud avaldaja pöördumisega, Teie vastusega minu teabe nõudmisele ja asjassepuutuvate õigusnormidega, leian, et Justiitsministeerium ei järginud põhiõiguste ja –vabaduste tagamise põhimõtet ning hea halduse tava, kui jättis avaldajale vaide tagastamisest teatamata seaduses sätestatud aja jooksul.

Tagamaks edaspidi isikute vaiete tagastamisest korrektne teatamine, siis soovitan avaldaja vaidega toimunut analüüsida ja võtta vajadusel tarvitusele meetmed, et edaspidi teatataks vaide tagastamisest ministeeriumis isikutele õigusnormides ette nähtud aja jooksul.

Järgnevalt põhjendan oma seisukohta.

I Asjaolud ja menetluse käik

1.1. Avaldaja pöördumise sisu

1. Avaldaja kaebas, et ta ei ole õiguskantslerile avalduse esitamise ajaks (st 24.03.2014) saanud Justiitsministeeriumist vastust oma 17.02.2014 pöördumisele.
2. Avaldaja väitis, et on 17.02.2014 esitanud Justiitsministeeriumile kaebuse, milles palus abi, et ta saaks vangla poolt sooja aluspesu, mis on talle tervislikel põhjustel arsti poolt ette nähtud. Avaldaja kirjutas ka, et kuna ta viibib vanglas ja on riigi ülalpidamisel ning tal puudub võimalus endale sooja aluspesu osta, siis pöördus ta Justiitsministeeriumi poole, et välja selgitada Harku ja Murru Vangla finants- ja majandusosakonna juhataja tegevuse õigsus. Avaldaja märkis veel, et lisas 17.02.2014 kaebusele ka Harku ja Murru Vangla finants- ja majandusosakonna juhataja vastuse, millest nähtub, et vangla keeldus talle sooja aluspesu väljastamisest.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

3. Võtsin avaldaja pöördumise menetlusse ja pöördusin 10.04.2014 teabe nõudmisega nr 7-4/140485/1401637 avaldajale vastamise küsimuses Teie poole. Oma teabe nõudmises palusin Teil selgitada avaldaja esitatud pöördumisele vastamisega seonduvaid asjaolusid.

1.2. Justiitsministeeriumi seisukoht

4. Vastasite minu teabe nõudmisele 12.05.2014 kirjaga nr 10-2/14-3436. Selgitate, et avaldaja 17.02.2014 kaebusena pealkirjastatud pöördumine registreeriti Justiitsministeeriumis 19.02.2014. Pöördumises avaldas ta rahulolematust Harku ja Murru Vangla finants- ja majandusosakonna juhataja otsusega mitte väljastada temale vangla kulul sooja aluspesu ning palus Justiitsministeeriumi abi, et vangla talle sooja pesu ikka võimaldaks. Kuivõrd Harku ja Murru Vangla oli keeldunud taotletud toimingu sooritamise ning pöördumise nähtus isiku soov asuda oma õiguste kaitsele, siis käsitles Justiitsministeerium pöördumise sisust lähtuvalt seda vaidena haldusmenetluse seaduse (HMS) § 71 jj mõttes, täpsemalt toimingu sooritamiseks kohustamise nõudena HMS § 72 lg 1 p 3 tähenduses.
5. Lisate, et vangistusseaduse (VangS) § 1¹ lg 4¹ kohaselt vaatab Justiitsministeerium läbi üksnes vangla direktori haldusakti või toimingu peale esitatud vaided ning muu vanglas töötava isiku haldusakti või toimingu peale esitatud vaided vaatab läbi vanglateenistus. Sedastate, et kuna käesoleval juhul oli vaide esemeks muu vanglas töötava isiku toiming, siis ei olnud vaide lahendamine Justiitsministeeriumi pädevuses. Seega tagastas Justiitsministeerium 20.03.2014 avaldaja vaide tuginedes HMS § 79 lõikele 2 ning selgitas, et vaide tuleb esitada Harku ja Murru Vanglale.
6. Lisaks edastasite vastusega avaldajale 20.03.2014 saadetud vastuse nr 11-7/14-942-6 koopia.

II Õiguskantsleri seisukoht

7. Käesoleval juhul on peamine küsimus, kas Justiitsministeerium on avaldajat vaide tagastamisest teatanud seaduses sätestatud tähtaja jooksul.
8. Ilma pikemalt küsimust analüüsimata, nendin, et nõustun Teie käsitlesega ning tõden, et avaldaja 17.02.2014 kaebusena pealkirjastatud pöördumine on tõlgendatav vaidena. Ka Teie olete käsitlenud isiku pöördumist vaidena ja seega ses osas antud juhul asjaosalistel ka erimeelsusi ei ole.
9. Vaide tagastamise kord on sätestatud haldusmenetluse seaduses. Esmalt tuleb haldusorganil vaide lahendamisel kontrollida, kas tema on üldse pädev haldusorgan, kellele tuli selline vaide esitada (HMS § 79 lg 2). Kui vaide esitaja on eksinud haldusorgani valikul ja esitanud vaide valele haldusorganile, siis on haldusorganil HMS § 79 lõikest 2 tulenevalt kaks võimalust. Esiteks, kas tagastada isikule vaide ja selgitada, kes on pädevaks haldusorganiks, kuhu isik peab pöörduma. Või teiseks, edastada vaide pädevale haldusorganile, teatades sellest vaide esitajale.
10. Neid võimalusi peaks aga haldusorgan kasutama koheselt ja tarbetut viivitust vältides peale seda, kui on selgunud, et vaide on esitatud valele haldusorganile. Vastasel juhul ei ole välistatud, et isik võib mööda lasta vaide esitamise tähtaja. Valik, kas edastada vaide pädevale organile ise või lasta seda teha vaide esitajal, sõltub konkreetsetest asjaoludest. Enamikul juhtudel on isiku jaoks mugavam, kui haldusorgan tema vaide ise pädevale haldusorganile

saadab. Samas on aga võimalik, et isik ei soovi vaidemenetluse läbiviimist, kui selgub näiteks, et pädevaks haldusorganiks ei ole see haldusorgan, kelle pädevuses isik ekslikult arvas vaide lahendamise olevat vmt, mistõttu võib mõnikord olla kohasem isikule taotluse tagastamine ja pädeva haldusorgani äranäitamine.

11. Tulenevalt HMS § 79 lg 3 lausest 1 teatatakse vaide tagastamisest isikule posti teel vaide esitamisest alates seitsme päeva jooksul. Vaide tagastamisest teatamise tähtaega – seitsme päeva jooksul vaide edastamisest alates – ei ole võimalik järgida juhtudel, kui isikule anti HMS §-s 78 sätestatud 10-päevane tähtaeg puuduste kõrvaldamiseks. Sellisel juhul tuleb vaide tagastamisest teatada seitsme päeva jooksul kümnepäevase puuduste kõrvaldamise tähtaja möödumisest või puuduste kõrvaldamisest alates.
12. Seadusandja on pidanud HMS § 79 lõike 3 lauses 2 vajalikuks sõnaselgelt rõhutada, et vaide tagastamisest teatamisel tuleb teates vaide tagastamist põhjendada ning selgitada edasikaebamise korda.
13. Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) § 14 järgi on õiguste ja vabaduste tagamine seadusandliku, täidesaatva ja kohtuvõimu ning kohalike omavalitsuste kohustus. PS § 14 määrab nii põhiõiguste adressaadid kui ka sätestab igaühe õiguse korraldusele ja menetlusele, sh isiku õiguse heale haldusele.¹
14. Õigus heale haldusele hõlmab mitmeid olulisi alapõhimõtteid, millest haldusorganid peavad oma igapäevatöös juhinduma – seaduslikkus, eesmärgipärasus, läbipaistvus, isikute kaasamine ja ärakuulamine, otsuste põhjendamine, viisakus ja abivalmidus, menetluse toimumine mõistliku aja jooksul jne. Seaduslikkuse alapõhimõtte osaks on kohustus teatada vaide tagastamisest isikule seaduses sätestatud korras ja tähtaja jooksul. Hea halduse tavast tulenevalt peab isikule antav vastus olema nii põhjalik ja informatiivne kui asjaolusid (pöörduja isik, juhtumi keerukus, varasem suhtlus jms) arvestades vajalik ja võimalik, sisaldama kogu asjassepuutuvat sisulist infot ning olema põhjendatud. Kokkuvõtlikult peab haldusorgan käituma isikusõbralikult kõige laiemas mõttes.
15. Eelnevast tulenevalt leian, et isikule vaide tagastamisest teatamine kuulub hea halduse tava hulka, st adressaadi kohustuseks on vastata seaduses sätestatud aja jooksul ja korras. Seega on ka Justiitsministeerium kohustatud vaide saamisel kontrollima selle nõuetele vastavust ning kui vaide lahendamine ei kuulu ministeeriumi pädevusse, tagastama isikule vaide, selgitades, kes on pädevaks haldusorganiks, kuhu isik peab pöörduma, või edastama vaide pädevale haldusorganile, teatades sellest vaide esitajale. Seejuures on oluline ka vaide tagastamisest teatada isikule tähtaegselt ning vaide tagastamist põhjendada ja selgitada edasikaebamise korda.
16. Antud juhul on avaldaja 17.02.2014 kaebusena pealkirjastatud pöördumine tõlgendatav vaidena ja see registreeriti Justiitsministeeriumis 19.02.2014. Teie vastusest ja selle lisast nähtub, et Justiitsministeerium tagastas avaldaja vaide tuginedes HMS § 79 lõikele 2 ning sedastasite, et vaide tuleb esitada Harku ja Murru Vanglale. Tulenevalt HMS § 79 lg 3 lausest 1 teatatakse vaide tagastamisest isikule posti teel vaide esitamisest alates seitsme päeva jooksul. Antud juhul aga teatas Justiitsministeerium avaldajat tema 19.02.2014

¹ RKPJKo 17.02.2003, nr 3-4-1-1-03, punktid 12 ja 16: "Kuigi PS § 14 on sõnastatud objektiivselt, tulenevad sellest sättest ka subjektiivsed õigused, sh üldine põhiõigus korraldusele ja menetlusele [...] Euroopa õigusruumis tunnustatud põhimõtete analüüs viib järeldusele, et PS-st tuleneb isiku õigus heale haldusele, mis on üks põhiõigustest." Vt ka M. Ernits. Kommentaarid §-le 14. – Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. 2012, § 14 komm 1. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://pohiseadus.ee/ptk-2/pg-14/>.

registreeritud vaide tagastamisest 20.03.2014. Seega on Justiitsministeerium ületanud avaldaja 19.02.2014 registreeritud vaide tagastamisest teatamise tähtaega – seitsme päeva jooksul vaide edastamisest alates. **Et tagada isikute vaiete tagastamisest korrektne teatamine, siis soovitan avaldaja vaidega toimunud analüüsida ja võtta vajadusel tarvitusele meetmed, et edaspidi teatataks vaide tagastamisest ministeeriumis isikutele seaduses sätestatud aja jooksul.**

III Kokkuvõte

17. Kokkuvõtlikult leian, et Justiitsministeerium on ületanud avaldaja Justiitsministeeriumis 19.02.2014 registreeritud vaide tagastamisest teatamise tähtaega – seitsme päeva jooksul vaide edastamisest alates. Et tagada isikute vaiete tagastamisest korrektne teatamine, siis soovitan avaldaja vaidega toimunud analüüsida ja võtta vajadusel tarvitusele meetmed, et edaspidi teatataks vaide tagastamisest ministeeriumis isikutele seaduses sätestatud aja jooksul.

18. Ootan Teie seisukohti antud soovitusel osas hiljemalt 20.06.2014.

19. Edastan käesoleva kirja koopia ka avaldajale.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel